

Historische Kring Losser

Oet Dorp.....en Marke

Frans TWEEWIELERS
Rödel en Zn.

Gronausestraat 32-34
7581 CG LOSSER

Telefoon: 053-5382122 www.rodeltweewielers.nl

Georg W.Th. van Slageren
Belastingadviseur

Hogeweg 36
7582 CH Losser

tel. 053 - 538 28 50
georgvanslageren@hetnet.nl

Eten in 2 landen

Je werkt in Nederland vasthouden, maar je eet in Duitsland? Onze gezellige eetgelegenheden staan als een van de weinigen, zo niet als enige ter wereld, midden op een landgrens.

Rick's Vis & Vlees
Hoofdstraat 310
7586 AC Overdinkel
(grensovergang Overdinkel/Gronau)
telefoon 053-2315399

Dat is makkelijk scoren

- Sigaretten
- Sigaren
- Shag
- Rokersbenodigdheden
- Tijdschriften
- Kranten
- Wenskaarten
- Postzegels
- Staatsloten
- Lotto/Toto/Krasloten
- Fotoservice
- Beltegoed
- Snoep
- (Voetbal)tickets voor o.a. FC Twente

...even naar Primera

Primera Marcel
B. Leurinkstraat 5
7581 AR Losser
Tel: 053-5387251

Ook voor Kantoorartikelen en Pasfoto's...!!

DRANKENSPECIALIST
t Raedthuys
- SINDS 1968 -

St. Maartenstraat 59
7581 AK Losser
Tel. 053 - 538 65 83

brunna altijd actueel!

ALTIJD EEN PASSEND KADO; UW ADRES VOOR:

Boeken, tijdschriften, loterijen, sigaretten, wenskaarten en beltegoed

Diverse kadobonnen: VVV irischeques - boekenbonnen - bioscoopbonnen

postkantoor - ING servicepunt

Historische Kring Losser (HKL)

De Historische Kring Losser zet zich sinds de oprichting in 1969 in voor het behoud van het cultuur-historische erfgoed van de gemeente Losser (vooral van de dorpen Losser, Overdinkel en Glane), het vastleggen van informatie in publicaties en andere (audiovisuele) media en het organiseren van lezingen en exposities. Hierdoor blijft de kennis van het verleden actueel en wordt die toegankelijk gemaakt voor een breed publiek.

Bezoekadres: 't Lossers hoes, Raadhuisplein 1, Losser (zaal 1.25)

(Op maandag, dinsdag en woensdag van 09.00 tot 12.00 uur, op woensdag ook van 13.30 tot 16.30 uur en op afspraak).

Correspondentieadres:

Veldkamp 54, 7586 GB Overdinkel

E-mail: secretaris@historischekringlosser.nl

Website: www.historischekringlosser.nl

(Hier kunt u zich ook aanmelden als lid)

Opzegging lidmaatschap

Opzegging s.v.p. alleen schriftelijk of per e-mail bij de secretaris van de HKL.

Bankrekening t.n.v. Historische Kring Losser

IBAN: NL 35 RABO 0337 3080 98

BIC: RABONL2U

De **jaarcontributie** bedraagt € 18,50 (bij postverzending € 22,50) per jaar.

Bestuur

Voorzitter

vacant

Secretaris

Dick Grovenstein	Veldkamp 54	7586 GB	O'dinkel	06 1515 3058
Penningmeester				
Frank Hengelman	Vosbultkamp 23	7586 GR	O'dinkel	06 3723 9853
Andries Kuperus*	Dr. L. de Bruijnstr. 12	7582 AA	Losser	053 5383196
Dirk Tuin*	Wilgenkamp 14	7581 HB	Losser	06 2237 4233

*) Redactie van Oet Dorp en Marke

Thea Evers* Dr. Staringstraat 7 7582 BL Losser 053 5382613

Georg van Slageren* Hogeweg 36 7582 CH Losser 06 1136 7831

Redactieadres: redactieodenm@historischekringlosser.nl

Omslagfoto:

De Losserse schuttersvereniging St. Märten bestaat honderd jaar. Lees ook het artikel op pag. 28 e.v. (foto uit archief St. Märten).

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Koninklijke onderscheiding voor Peter Heerink	3
Van het bestuur/agenda	6
In memoriam Chris Meekers (1944 – 2024)	9
Het kasboek van de Zetters van Losser	10
<i>Frans Jacobs</i>	
Elsbeth Zilversmit.....	23
<i>André van Aarsen</i>	
40 jaar Syrisch-Orthodox klooster Glane	25
<i>Georg van Slageren</i>	
100 jaar St. Märten	28
<i>Dirk Tuin</i>	
Fotocollectief Dinkelshoet Losser	32
<i>Will Kuipers</i>	

Oet Dorp en Marke Losser

ISSN:2666-4895 (Online versie)

Verschijnt vier keer per jaar. Laat dit blad ook eens lezen aan iemand die nog geen lid is, misschien raakt die ook geïnteresseerd. Reacties op de inhoud van dit blad zijn van harte welkom bij de redactie.

Overname (geheel of gedeeltelijk) van artikelen is toegestaan onder uitdrukkelijke voorwaarde van bronvermelding.

Fotoverantwoording:

Tenzij anders vermeld zijn de foto's afkomstig uit het archief van de HKL.

Nieuwere foto's, tenzij anders vermeld, zijn gemaakt door Andries Kuperus.

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING VOOR PETER HEERINK

Een erg leuk aspect aan de jaarlijkse 'lintjesregen' in Losser is het gebruik dat de te decoreren personen met een smoes naar het gemeentehuis worden gelokt. Soms gaat dat met een omweg. Zo was Peter Heerink op 26 april 2024 al om half negen 's morgens op de fiets onderweg naar Oldenzaal waar hij een afspraak had met Carlo ter Ellen van het Fotoarchief Twente. Daar aangekomen bleek het nodig om weer naar Losser te gaan.

Jammer genoeg hebben we niet zijn gezicht gezien toen Peter erachter kwam dat hij koninklijk onderscheiden zou worden. In de raadszaal werd Peter met nog zes andere 'decorandi' en hun familie, vrienden en bekenden welkom geheten door wnd. burgemeester Gerrit Jan Kok.

Peter kreeg als enige de versierselen opgespeld die horen bij de Koninklijke onderscheiding 'Ridder in de orde van Oranje-Nassau', de overigen werden onderscheiden als 'lid'.

Peter Heerink geridderd door waarnemend burgemeester Gerrit Jan Kok (foto Carlo ter Ellen privé)

Peter heeft zich door zijn vrijwilligerswerk voor het [Fotoarchief Twente](#) ontpopt als een supervrijwilliger in hun vrijwilligersnetwerk. Vanaf 2016 was hij de spil tussen de vrijwilligers, verzorgde de nieuwsbrieven en leidde nieuwe vrijwilligers op. Tijdens het scannen in Fase 1 van sep 2016 tot mei 2017 was hij dagelijks op de locatie om alles in goede banen te leiden. Fase 2 is het online beschrijven van de foto's. Ook nu maakt hij de handleidingen en verzorgt hij het contact met alle vrijwilligers van een groot aantal historische verenigingen. Sinds nov 2023 zijn de foto's ook [online](#) voor het publiek beschikbaar.

Al eerder was Peter actief voor de HKL. Hij meldde zich in 2013 spontaan aan als vrijwilliger. Hij was toen nog actief beroepsmilitair maar zag het zwarte gat al gapen dat zou ontstaan na zijn op handen zijnde pensionering. Peter was in de rang van Luitenant-kolonel (overste) bij de genie werkzaam als specialist op het gebied van het digitaliseren van landkaarten.

Hij werd al snel bereid gevonden om tot het bestuur toe te treden en werd in Oet Dorp en Marke Losser gepresenteerd met de woorden: 'Hij kan ons onder meer behulpzaam zijn bij het gebruik van nieuwe media en de mogelijkheden die dat biedt om de geschiedenis van Losser onder de aandacht te brengen, met name ook bij jongeren'.

Peter heeft die verwachtingen meer dan waargemaakt. Dat blijkt uit onderstaande opsomming van de belangrijkste feiten.

Aan zijn werklust en kennis is het te danken dat:

- de [website van de HKL](#) geheel vernieuwd en uitgebreid is. Peter bedenkt zoiets dan niet alleen, maar beheert de site daarna ook zelf. (www.historischekringlosser.nl)
- er een [digitale Nieuwsbrief](#) is gekomen die inmiddels al bijna 150 keer verschenen is. Ook hier is Peter de bedenker en de redacteur.
- er een werkgroep is opgericht die zich bezighoudt met de beschrijving van alle foto's die de HKL uit het Fotoarchief Twente ter beschikking heeft gekregen. Zo is een groepje van 4 mensen nu al enkele jaren op de dinsdagmorgen onder leiding van Peter bezig om die geweldige klus te klaren.
- er meer aandacht voor genealogie is ontstaan bij de HKL. In het verleden was die er maar zeer beperkt met zo nu en dan een lezing of een informatiedag. En natuurlijk zijn in het uitgebreide archief van de HKL allerlei documenten zoals doop-, trouw- en rouwboeken te vinden en ook wel genealogieën van enkele Losserse families, maar sinds 2020 wordt ook digitaal aandacht aan genealogie geschonken. Peter heeft daartoe een [genealogiewebsite](#) opgezet die gekoppeld is aan de HKL-site. Een werkgroep houdt zich bezig met de invulling van de genealogiesite en met succes want inmiddels staan er al ruim 100.000 namen in.

- in het jaar 2020 kon Open Monumentendag (OMD) wegens corona niet doorgaan. Peter heeft toen van enkele Losserse monumenten [interactieve digitale rondleidingen](#) gemaakt. Zo konden ruim 1100 mensen op die dag de H. Maria Geboortekerk, de Protestantse kerk en het Aleida Leurinkhuis, en de Martinustoren toch virtueel bezoeken. Aan dit rijtje monumenten zijn naderhand nog verschillende andere objecten toegevoegd.
- In 2019 was Peter ook nog secretaris van de Historische Kring Losser geworden. De combinatie van die functie met alle andere activiteiten die hij al had bleek te veel te vergen. In 2020 heeft hij die functie daarom weer neergelegd en beperkt zich sindsdien tot de al genoemde vrijwilligersactiviteiten en alles wat daar nog bij komt. En daar heeft hij bijna een dagtaak aan.
- Een indrukwekkende opsomming van activiteiten (die overigens niet eens volledig is).

Het heeft de Koning daarom terecht behaagd om deze onderscheiding toe te kennen, waarmee we Peter van harte feliciteren.

Bestuur en leden Historische Kring Losser

Nieuwsbrief

Er hebben zich inmiddels ruim 650 leden en niet-leden ingeschreven voor de Nieuwsbrief van de Historische Kring Losser. Dat neemt niet weg dat we toch nog graag veel meer mensen willen bereiken. Ontvangt u de Nieuwsbrief al dan is het misschien een idee om de Nieuwsbrief eens door te sturen. En dan vooral naar mensen van wie u denkt, dat ze ook interesse kunnen hebben in de cultuur en historie van onze gemeente.

Voor meer: [Nieuwsbrief - HKL](#)

Ledenavonden

Frans Jacobs hield op 26 februari een lezing over de rol van de graven van Bentheim in de Twentse marken. De [graven van Bentheim](#) hebben lange tijd een belangrijke rol gespeeld in Twente. Niet alleen zijn zij in verschillende marken opgetreden als Markerichter, zij waren ook grootgrondbezitters. Een van hen heeft zelfs een zetel gehad in de Staten van Overijssel. Ook moet hun rol niet worden onderschat in de komst van de reformatie naar onze streken.

De adellijke familie Bentheim stamt uit Gotterswick bij Dinslaken, dat toentertijd deel uitmaakte van het hertogdom Kleef. Everwijn van Gotterswick (1397 – 1454) erft in 1421 het graafschap Bentheim van zijn grootmoeder Hedwig van Bentheim. Sindsdien wordt de naam van Bentheim gevoerd door de familie.

Frans Jacobs beschreef op humoristische wijze wat de familie in de loop der eeuwen deed om de macht te behouden en uit te breiden.

Jaarvergadering en jaarlijkse uitstapje

Op zondag 21 april vonden de jaarvergadering en het jaarlijkse uitstapje plaats.

Stefan Korf blikte kort terug op 2023 en penningmeester Frank Hengelman gaf een overzicht van de financiële stand van zaken. In 2023 werd een verlies geleden dat veroorzaakt werd door de gestegen prijzen.

Museum De Pelgrim in Oldenzaal

Ten gevolge van dit verlies wordt de contributie met € 1,00 verhoogd. Het uitstapje ging dit keer naar Oldenzaal, naar het Palthehuis en De Pelgrim. Het [Palthehuis](#) is een van de oudste huizen in Oldenzaal en werd rond 1650 gebouwd. De familie Palthe behoorde tot de protestantse elite van Oldenzaal. In het historische woonhuis kregen we een rondleiding door de eetkamer, woonkamer, keuken en een slaapvertrek. Het gaf een goed beeld van hoe de familie Palthe in de 18e eeuw woonde.

[De Pelgrim](#) is een museum dat gaat over het ritme van het leven. Typisch Oldenzaalse rituelen en tradities werden getoond. De Pelgrim bevat een unieke collectie voorwerpen uit de katholieke kerk: beelden en beeldjes, kauffels en sieraden. We kregen een goed beeld van het rijke roomse verleden van Oldenzaal.

Dodenherdenking

Namens de HKL hebben André van der Veer en Dick Grovenstein, beiden betrokken bij het basisschoolproject over de Tweede Wereldoorlog, op 4 mei tijdens de dodenherdenking van de gemeente, bloemen gelegd bij het oorlogsmonument. Ze deden dit samen met Fedde Zeeman (Mr. Snelschool) en Dylan Geissler (De Saller), die bloemen legden namens alle kinderen in de gemeente Lossers.

Enquête

Tot nu toe hebben 53 leden de enquête van de HKL ingevuld. Aangezien we nog steeds enquêteformulieren ontvangen zullen we in de volgende OD&M de resultaten uitgebreid vermelden. We willen nu al meedelen dat het gemiddelde cijfer voor de inhoud en vormgeving van OD&M rond de 8 ligt. Ook de inhoud van de website wordt met een 8 gewaardeerd.

Bestuurswijzigingen

Vorig jaar hebben we niet te maken gehad met wijzigingen in het bestuur. Helaas kunnen we dat niet zeggen voor dit jaar. Want de bestuursleden Jack Scholtens (14 jaar in het bestuur) en André van der Veer (12 jaar in het bestuur) zijn om privéredenen afgetreden.

André van der Veer blijft nog wel lid van de straatnamencommissie van de gemeente Lossers en zal zich ook nog bezighouden met het basisschoolproject over de Tweede Wereldoorlog.

Daarnaast heeft voorzitter Stefan Korf zijn functie neer moeten leggen aangezien zijn eigen bedrijf hem te veel tijd kost om het voorzitterschap voort te kunnen zetten.

Wij danken hen voor hun inzet voor de HKL. Tijdens bestuursvergaderingen hebben wij van alle drie afscheid genomen en hebben ze een attentie ontvangen.

Inmiddels is het bestuur uitgebreid met de heer Dirk Tuin, lid van de redactie van Oet Dorp en Marke. Wij heten hem van harte welkom in het bestuur. Het bestuur is nu op zoek naar een voorzitter en twee nieuwe bestuursleden. Mocht u interesse hebben, of iemand weten, die voorzitter wil worden of plaats wil nemen in het bestuur, laat het de secretaris van de HKL weten.

RABO ClubSupport

Dit jaar neemt de HKL weer deel aan [RABO ClubSupport](#). We willen het bedrag dat we ontvangen gebruiken voor het uitbrengen van boeken geschreven door leden van de HKL.

Als Rabo-lid kunt u in september stemmen op drie van uw favoriete clubs of stichtingen. We hopen dat de HKL daar ook bij hoort.

Hoe u kunt stemmen? Door in september in te loggen op de RABO-app op uw mobiel of op de website van de Rabobank. Via 'Zelf regelen' klikken op 'Mijn Lidmaatschap' en daarna op RABO ClubSupport. Dan kunt u de keuze maken. Wij danken u alvast voor uw stem.

Schenking

We ontvingen in de afgelopen periode via Paul Wigger een grote schenking bidprentjes van de familie Wigger-Kellerhuis.

Agenda

In oktober en november houden we weer een ledenavond. Het bestuur is inmiddels met de voorbereidingen begonnen. Zodra de data en de sprekers bekend zijn zal dit worden vermeld in de agenda op de website en in OD&M 2024-3.

Martinusplein

We maken ons als bestuur zorgen over de plannen van de gemeente Losser en een projectontwikkelaar om op het Martinusplein, aan de zijde van het voormalige hotel Markzicht en de Plus, appartementen te gaan bouwen. Wij zijn niet tegen de bebouwing, maar wel tegen het aantal appartementen en de hoogte daarvan. De oude Martinustoren komt hierdoor in de verdrukking. De gemeentelijke monumentencommissie heeft haar bezwaren al schriftelijk ingediend bij het College van B&W. Daarnaast hebben de HKL en de genoemde commissie een PowerPointpresentatie gemaakt, waarin de bezwaren tegen deze geplande nieuwbouw in beeld worden gebracht. De komende tijd zullen zij contact zoeken met onder meer de Dorpsraad, de politiek en andere instanties om hierover van gedachten te wisselen.

Het bestuur

IN MEMORIAM CHRIS MEEKERS (1944 – 2024)

Chris Meekers werd in 1944 in Utrecht geboren en verhuisde na zijn pensionering in 2009 vanuit Nieuwegein, met zijn vrouw Dineke, naar Lossers. Zij kenden Twente omdat hun oudste zoon in Enschede woont en voelden zich in Lossers snel thuis. Chris had een carrière bij de rechterlijke macht achter de rug. Na de ULO had hij via avondstudie het Atheneumdiploma behaald, waarmee hij toegang kreeg tot de Universiteit en daar (ook in de avonduren) rechten ging studeren. Hij werd kantonrechter in Amersfoort en Utrecht.

In 2012 werd hij gevraagd voor het bestuur van de HKL, 'ter ondersteuning van de secretaris'. Eén van zijn eerste activiteiten was het inventariseren en beschrijven van de grote hoeveelheid landkaarten die de HKL bezit. In 2013 nam hij de ledenadministratie over van de secretaris. De HKL telde toen 670 leden. Bij zijn uittreden uit het bestuur in 2022 was dat aantal gegroeid tot ca. 1100. Die administratie moet haast een dagtaak geweest zijn, want bij veel van die nieuwe leden bracht Chris persoonlijk een welkomstgeschenk.

Naast de ledenadministratie was Chris ook nog lid van de Werkgroep Markstenen. Van hele grote waarde was ook zijn inbreng bij de onderhandelingen in 2017/2018 met de gemeente Lossers over de contracten met betrekking tot de nieuwe huisvesting van de HKL in 't Lossers hoes.

Op 1 mei 2020 werd Chris voorzitter van de HKL. Hij heeft zich in die functie niet volledig kunnen ontplooiën. Het was coronatijd en veel activiteiten stonden op een laag pitje. Chris noemde zichzelf ook wel een tussenpaus. Slechts twee jaar later op 1 juni 2022, corona was net voorbij, trad hij uit het bestuur. Wij raakten een deskundige, wijze en verbindende voorzitter kwijt.

De ledenadministratie droeg hij toen ook over, maar door zijn bemoeienis met onze bibliotheek bleef hij nog wel met de HKL verbonden.

In het najaar van 2022 kreeg Chris te horen dat hij acute leukemie had. Chris Meekers overleed op 10 mei 2024. De HKL zal zijn nagedachtenis in ere houden.

Bestuur en leden Historische Kring Lossers

HET KASBOEK VAN DE ZETTERS VAN LOSSER

In 2016 is een grote hoeveelheid belangrijke documenten beschikbaar gekomen uit het nagelaten archief van de Losserse pastoor Brouwer (overleden in 1987).

Een belangrijk deel van die documenten is toegevoegd aan het archief van de H. Maria Geboortekerk. Ook zijn enkele documenten terecht gekomen in het archief van de HKL.

Tot onze verrassing kregen wij onlangs via Paul Smellink, een vrijwilliger uit Oldenzaal, kopieën van twee bijzondere boeken ter inzage die ook afkomstig zijn uit het archief van de pastoor. Het betrof [‘Het kasboek van de Zetters van Losser’](#) over de periode 1796-1811 (HKL D900-06) en [‘Het Boek der Lande-rijen’](#). (HKL-D900-04)

Frans Jacobs, schrijver van onder meer de door de HKL uitgegeven boeken ‘Recht en onrecht in de Marke’ (2014) en ‘Het Kasboek van de dominee’ (2017), heeft de 48 pagina’s van het handschrift van het Kasboek getranscribeerd. Een hele klus, helemaal omdat de kopieën niet van al te beste kwaliteit zijn. En wij zijn natuurlijk heel blij met het resultaat.

Er zal nog geprobeerd worden de originelen van deze boeken terug te vinden (in de Collectie Overijssel?).

De redactie

Het blijkt dat al aan het einde van de zestiende eeuw de Losserse dorpslieden een soort rechtsgemeenschap vormden die bij het Landgericht in Oldenzaal contracten kon afsluiten. En we kunnen ook concluderen dat een aantal dorpslieden gemandateerd was om dat namens het dorp te doen. In latere geschriften komen we voor hen benamingen tegen als gezworenen, gecomiteerden, opsienders van het dorp, borgemeester maar vooral van zetter of setter.

In het Middelnederlandsch Woordenboek wordt als betekenis van zetter gegeven: *‘Iemand die ieders aandeel in eene belasting, omslag, bede enz. bepaalt. Zij worden ook bedesetters genoemd’*. Uit archiefstukken wordt echter duidelijk dat zij meer functies vervulden dan alleen die van belasting- en lastenverdelers. Regelmatig vinden we in de stukken dat de zetters namens de dorpsgemeenschap processen voerden en ze hadden ook een taak in het beheren en onderhouden van de gemeenschappelijke bezittingen.

Nergens heb ik kunnen ontdekken dat er sprake was van een formele aan-

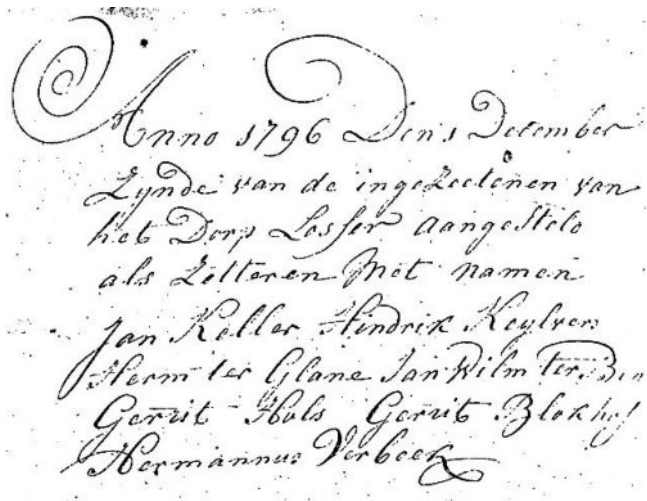
stelling door de drost, de landrichter of door een vergadering van dorpsbewoners. (In latere archiefstukken wordt wel vermeld dat de nieuwe zetteren worden aangesteld door de ingezetenen van het dorp). Het is wel zo dat steeds weer de namen van de 'notabelen' van het dorp opduiken als zetter. Maar het was zeker niet zo dat de functie van vader op zoon overging en vrouwelijke zettters ben ik niet tegengekomen.

Nadat in 1811 de gemeente Losser werd gesticht verdween het instituut van zettters uit Losser, maar de eerste wethouders waren wél de voormalige zettters Lippinkhof en Beernink.

Om wat over onze vroegere dorpsgenoten te weten te komen zijn belastingcohiers zoals de schattingsregisters, verpondingsregisters en lijsten voor de aanslagen op de 1000ste, 50ste en andere penningen van groot belang, maar zij verschaffen alleen informatie over de inkomstenkant. Kasboeken geven meestal veel meer informatie, zowel over waar het geld vandaan kwam maar ook, interessanter, wat er mee gedaan werd. Voor Losser beschikken we over de kasboeken van de gereformeerde dominees, het kasboek van de Armenstaat en, sinds enige jaren, het kasboek van een Losserse bierbrouwerij.

Heel recent is dus een kopie van het laatste kasboek van de zettters opgedoken. Het beslaat de periode van 1796 tot 1811. Het heeft 48 bladzijden die niet allemaal even goed te lezen zijn. Maar ik heb, voor zover mogelijk, een transcriptie gemaakt die op de site van de HKL gepubliceerd zal worden. Heel vaak komen natuurlijk ieder jaar dezelfde posten voorbij en dat maakt het lezen niet erg aangenaam. Bovendien vergen sommige posten een nadere verklaring.

In dit artikel worden die posten apart genoemd en wordt een verduidelijking gegeven.

Anno 1796 Dien's December
Lijste van de ingezetenen van
het Dorp Losser aangestelt
als Zettters met namen
Jan Keller Hendrik Keybren
Herrn ter Glane Jan Wilm Ter Bin
Gerrit Huls Gerrit Blokhuys
Hermannus Verbeek

Tekst van het handschrift Anno 1796

De oorspronkelijke teksten worden cursief en in de oude spelling geschreven. Daarbij maak ik één uitzondering: net als in het Duits werden zelfstandige naamwoorden met een

hoofdletter geschreven. Dat heb ik om de leesbaarheid te vergroten niet gedaan. Ook is er in de oorspronkelijke tekst nauwelijks tot geen sprake van interpunctie. Dat maakt het lezen soms ongemakkelijk.

1797 Den 1 October van Hendrik ter Glane ontfangen van een parzeel in den Imhof de Zomma f 58-16--

Op 1 oktober 1797 wordt niet alleen aan Hendrik ter Glane maar ook aan Jan Boerrigter, Gerrit Blokhof en Wilm ter Bent een perceel land in de Imenhof verkocht. Voor in totaal 505 gulden 17 stuivers en 12 penningen (f 505-17-12). De dorpelingen hadden van de marke een redelijk groot perceel heide gekocht waarop zij hun bijenkasten konden zetten. Dat werd de Imenhof genoemd. In Losser was tot het einde van de 17de eeuw eigenlijk alleen bijenhoning als zoetstof in gebruik. (imen = bijen).

Na de ontdekking van Amerika werden daar in hoog tempo suikerrietplantages aangelegd. Rietsuiker bleef echter in Europa lange tijd duur, vooral omdat er op de import erg hoge belastingen geheven werden. Men sprak van 'het witte goud'. In 1747 ontdekte men dat suiker hier te lande uit suikerbieten gewonnen kon worden en zo rond 1800 had bietsuiker niet alleen de riet-suiker maar ook de honing verdrongen. Het heideperceel verloor toen zijn nut en de Im(en)hof werd in delen verkocht.

1797 den 29 September aan den Advocaat J.W. Racer voor het restand van zijn rekening wegens de prossedure tegens den in-terreqianten Goedsheren betaald f 300 -- --

[Jan Willem Racer](#) was de advocaat van de zettters in het proces om de zesde voet in de marke. Dit proces was al in 1786 aangespannen en nu in 1797 wordt het restant van de proceskosten betaald. Dit proces is uitvoerig beschreven in mijn door de HKL in 2014 uitgegeven boek 'Recht en onrecht in de Marke Losser'.

Het leverde het dorp wel het recht 'op de zesde voet' op, maar ook dat het aan rekeningen voor de marke vaak voor één zesde moest meebetalen.

Advocaat J.W. Racer

1797 den 6 Dec: een nieuw verpondings aangelegt daar voor bet: f 1-10--

Op 18 januari 1796 komen 22 eigenaren van grond op het voormalige erve de Kopshof bijeen en besluiten dat de verdeling van verpondingen en contributies niet meer strookt met de werkelijke oppervlakten van hun bezit. De Kopshof was vooral tuingrond en was een soort volkstuin voor de dorpsbewoners. Er wordt derhalve besloten om alle stukken land 'af te treden' (opnieuw op te meten) en een nieuw verpondingsregister aan te leggen. Dit register is genoemd 'Het Boek der Landerijen' en hiervan is recentelijk ook een kopie gevonden in De Lutte.

1798 de 22 May ontfangen van Geerlig Scholte Honiglo een jaar pagt dat op Martini 1797 verschenen was f 193 -- --

Al heel vroeg in de geschiedenis is het de dorpingen duidelijk dat zij in de markevergadering niets te zeggen hebben tenzij zij ook goedsheer van een gewaard erf zijn. Daarom besluit Geerlich Lippinkhof, bierbrouwer en dan al een gefortuneerde dorpsbewoner, in 1694 het gewaarde erve Honichlo namens de dorpsgemeenschap te kopen.

Op het erf komt een pachtboer die jaarlijks de pacht aan de zettters moet betalen. In de eerste jaren wordt die pacht cash betaald maar later zien we dat die betaald werd met boekweit ('weite') die vaak in Enschede verkocht werd.

Ook moest de boer jaarlijks 'dienstgeld' betalen.

'Martini' betekent de dag van het feest van St. Martinus (11 november). Het was de gebruikelijke dag (nadat de oogst binnen en verkocht was) dat huren, tienden en andere jaarlijkse verplichtingen werden betaald.

Erve Honiglo aan de Dene-kamperdijk

1798 den 22 dito voor Papier en bestellen van Biletten van de Constitutie betaald f 1--4 --

Op 19 januari 1795 werd in Amsterdam de Bataafsche Republiek uitgeroepen en Overijssel volgde al snel. Er volgde de ene vrijheids-proclamatie na de andere en er werden 'Constituerende Vergaderingen, Representerende het Bataafsche Volk' bijeengeroepen. Zo ook in Losser. Wilde men als burger stemgerechtigd zijn dan moest men de volgende verklaring afleggen:

'Ik verklare mijnen onveranderlijken afkeer van het Stadhoudelijke bestuur, het Foedalisme, de Aristocratie en de Regeringsloosheid.'

Op 23 april 1798 werden alle stemgerechtigde burgers van Losser uitgenodigd om elf uur ten huize van A. ter Glaan om daar met ja of nee te stemmen over het ontwerp van een staatsregeling voor het Bataafsche Volk. De benodigde biljetten en constituties waren door de zettters tevoren besteld en betaald.

den 31 December aan H. Verbeek betaald voor het nommineeren der huizen f 5-8 -

De Zetter (en dorpsbakker) Hermanus Verbeek zorgde dat ieder huis in het dorp van een huisnummer werd voorzien. In het dorp kreeg ieder huis een nummer voorafgegaan door een D (In de marke door een M). Op sommige huisdeuren is dit nu nog te zien, bijv. op de deur van restaurant De Oude Apotheek, het Teylers-huis : D239.

Omdat er regelmatig nieuwe huizen in het dorp kwamen en oude werden afgebroken, was dit een klusje dat ook in volgende jaren door Verbeek en later Barent Leurink gedaan werd.

1799 den 19 Januari ontfangen van G.J.Assink voor twee jaar blekehuur f 5-8--

Dominee Hulskén schrijft dat in 1774 besloten is (door de dorpsbewoners) tot aanleg van een gemeenschappelijke bleek. Daarvoor werd een stuk grond van het voormalige erve Kopshof gebruikt. Omdat de pas geweven linnen doeken 's nachts op het gras bleven liggen (het bleken duurde ongeveer 6 weken) werd een bleekwachter aangesteld die in een huisje op de bleek woonde. Er woonden in het dorp heel veel thuiswevers. Hun linnengoed werd opgekocht door 'fabrikeurs', die voor het gebruik van de bleek bleekhuur moesten betalen. De namen Zuthof, Schouwink en Bruinink komen meerdere malen voor.

Het bleekwachershuisje

de 22 Maart ontvangen van Jan Zuthof voor de hutte van Jode Heyman de Zom: f 4-10--

Het gaat vermoedelijk over de jood Heijman die “wegens sien hooge jaaren en seer geringen staat niet onderdak kan koemen dan door behulp van de setters of voorstaanders van ’t gemelde dorp”. Het is daarom dat de landdros van Twente de zettters van Losser opdraagt de jood Heijman te helpen. Het lukt om van de rijke kooplieden in het dorp, Theodorus en Hendrikus Teylers, een huisje te huren voor 10 gulden per jaar. De zettters staan borg voor de huur zo lang Heijman “onver-mogen blift”. Maar desondanks wordt Heijman na een paar jaar uit zijn huisje gegooid. Uit de stukken blijkt verder dat Heijman nu “in een seer deplorabele hut woont en die op eigen deplorable goedvinden sonder consent van de Marke Goedsheren is gebouwt”. Uit het kasboek van de zettters blijkt dat Jan Suthof hem bij het bouwen van die hut geholpen heeft en dat de zettters ervoor betalen.

dito aan de voorige Zetteren met name Jan Keller Gerrit Lippinkhof Hindrik Keylvers en Gerhardus Lippinkhof haar rekeninge betaald met hondert drie en negentig gld:zeventien stuivers die haar van hunne Zettterschap volgens afrekeninge toekomt f 193-17 --

Hier blijkt dat de zettters als dat nodig was, geld voor de dorpsgemeenschap vóórschoten. Na hun ambtstermijn moesten die “verschotten” dan nog wel verrekend worden.

dito een rekeninge van J.W. Rijmsdijk afbetaald volgens quitantie met f 6-19-
In de winter van 1795-1796 hebben Franse, maar ook Engelse, Hannoversche en Hessische troepen haver, hooi etc. geëist van marke en dorp Losser. Nu moest er een verdeling van deze lasten over de dorpingen komen. Een commissie van inwoners, geassisteerd door een 'kundige burger' moest advies uitbrengen hoe dat te doen. J.W. Riemsdijk, vermoedelijk advocaat te Oldenzaal, was lid van deze commissie. Dito aan de Zetteren voor haar jaarlijkse salaris gerekent 2 ¼ jaars betaald f 45 -- --
Het werk van zetter werd dus kennelijk gehonoreerd.

1799 de 23 April aan de ingezetenen van het dorp bij den Vrijheidsboom verschotten aan jenever vertering f 1-4--
Nadat de constitutie op 23 april 1798 was goedgekeurd moest er ter verhoging van de feestvreugde bij het dansen om de vrijheidsboom wel een borreltje geschonken worden. De zettters hadden het geld hiervoor voorgeschoten.

den 29 September aan de nagtwaker Gerrit Smink een jasse gekogt f 6 -- -- en hem daarbij gedaan voor het maken en wat er daar toe behoort f 1 -- --
In het kasboek wordt twee keer per jaar vermeld dat het nagtwakersgeld wordt betaald. Dat is steeds 17 ½ gulden per half jaar. Maar de zettters betalen ook regelmatig een warme jas voor Gerrit Smink. Behalve nachtwaker is hij ook vele jaren de klusjesman van de zettters: brieven rondbrengen, als dorpsomroeper en zelfs (later) de boekweit, die erve Scholte Honiglo als pacht betaalt, verkopen.

den 17 July ontfangen van de Mombaaren van het minderjarige kind van Herm Zuthof twee jaren bleekhuure van de 6 May 1797 tot den 1 May 1799 's jaars f 1 -15 te zamen f 3 --10 --
Minderjarigen, vrouwen en priesters konden niet zelfstandig rechtshandelingen verrichten en betalingen doen. Zij hadden daar een voogd, 'mombaar' genaamd, voor nodig.

1802 den 20 Febr zien de door de ingezetenen van dorp Losser nieuw ange-steld als Zetteren Herm ter Glane en W. ter Bent en Hendrik Keilvers en Hermanus Verbeek welke bekennen die overgebleven penningen volgens afrekeninge opregt en deugdelijk ontvangen te hebben. Uit het kasboek blijkt dat regelmatig, na een periode van een paar jaar, de zettters vervangen worden door andere burgers. Het kasboek moest dan worden afgesloten en gecontroleerd. De twee personen die de controle moesten uitvoeren werden de twee nieuwe zettters. Het kasboek begint dan in het nieuwe jaar met het overgebleven geld als nieuwe inkomsten in te boeken.

De bestrating in het dorp Losser

Al in 1766 was men begonnen met de gedeeltelijke bestrating van het dorp. In 1768 was dit werk afgerond in de straten die wij nu kennen als de St. Maartenstraat, de Raadhuisstraat en de Brinkstraat. Allemaal dus straten die naar het centrale punt in het dorp liepen, de kerk. Maar in 1802 besluiten de zeters nog een aantal wegen te bestraten. De werkzaamheden verliepen tussen 11 juni en 16 augustus. In het kasboek kunnen we het werk uit de gedane betalingen goed volgen.

1802 den 11 en 12 Juny voor 34 paarde steenen laten halen uit de Lutte voor ieder paard betaald twee stuivers te zamen f 3 -8 --

Stenen werden met paard en wagen aangevoerd uit De Lutte. Daar, aan de voet van de stuwwal uit de ijstijd (Tankenberg, Paasberg) vond men veel veldkeien. Die werden, na de oogsttijd, met de hand op het veld verzameld of deels uitgegraven. Men droeg een zeel (brede draagband) met daaraan een bak bevestigd, vóór zich, waarin de keien verzameld werden. Vervolgens werd de bak op een wagen geleegd en de stenen naar Losser gebracht. Zwaar werk waar de zeters 2 stuivers per rit voor betaalden! In totaal bedroegen de uitgaven voor het vervoer dat jaar f 44-10 --.

daar bij aan de voerlieden voor een tractement voor het voeren der steenen uitgeschonken aan jenever twee kanne de kanne 16 stuiv f 1 -12 --

De voerlieden kregen dus als 'tractement' een borrel: deze zomer in totaal 9 kannen jenever voor de prijs van f 9 -16 -8.

nog aan vijf arbeiders welke na de Lutte zijnde geweest om steene te graven voor haar dagloon betaald f 1 -10 --

Het dagloon van een arbeider in die tijd was dus 6 stuivers.

den 24 dito aan de stratenmakers baas volgens accoord de roede à 1 gulden bevindende volgens meetinge de straat van H. Lakerink tot den eene na Jan Luerink toe te zijn lank 14 en ½ roede daarvoor totaal volgens quitantie f 14 -10 --

In het kasboek is niet precies te lezen welke straten er precies geplaveid werden. Er wordt gesproken 'van het huis van... tot het huis van...' Vergelijking van de namen met de namenlijst behorende bij de minuutkaart van 1820, (dus 20 jaar later!) geeft niet overal uitsluitel. De huidige Torenstraat, de Teijlersstraat, een deel van het Martinusplein en de buurt bij de Gaffel zijn wel te traceren. We weten dat er in totaal een lengte van 52 roeden bestraat is. Nu is de roede een lengtemaat die van stad tot stad verschilde, maar als we de in Twente gebruikelijke lengte van 4,71 meter aanhouden dan is in 1802 ongeveer 245 meter geplaveid. Afgesproken was dat de stratenmakersbaas voor het bestraten 1 gulden per roede kreeg. Het leverde hem in totaal f 52,-- op. Hij wordt in het kasboek niet bij naam genoemd.

dito nog aan de straatmakers baas voor het repareren der brugge en het opnemen der straten voor het huis van Jan Keijlvers tot huis van B. Luerink voor daggelt betaald f 8 -15 --

als mede voor het repareren der bolle bij Hendrik Keijlvers en H. Suthof dito nog voor het uitlappen van drie ponsjes op de molenstrate daar voor betaald f 1 -14 --

Nog volgens accoord aan de stratenmakers laten maken twee stoeltjes een hoije met ijseren banden en nagels en twee pinnen ijseren daarvoor betaald f 2 -10 --

Maar hij deed dus ook nog andere klusjes: reparatie van een brug, bollen (?), het uitlappen van drie ponsjes (vermoedelijk: bruggetjes) en het maken van twee stoeltjes met ijseren banden en nagels en twee ijzeren pinnen (?) hetgeen hem nog eens 13 gulden opleverde.

Enige keren komen we in het kasboek de term 'bollen' tegen. Vermoedelijk worden hiermee paaltjes bedoeld die langs de weg stonden.

Reparaties aan de bruggen komen zowel in 1802 als 1804 voor. Het zal hier over de bruggetjes over de dorpsbeek gaan in de (huidige) Brinkstraat en Kerkstraat.

Bruggetje over de dorpsbeek bij de Hervormde kerk. (opname ongeveer 1920). De veldkei-bestrating is ook goed te zien.

Het was dus een kolossaal werk, 445 keer op en neer naar De Lutte en iedereen die een paard en wagen bezat heeft waarschijnlijk meegewerkt. Ook boeren uit De Lutte vervoerden stenen. Zij konden zo ook een (grijp-)stuiver verdienen. In totaal waren de zettters in 1802 aan de bestrating zo'n 110 gul-

den kwijt. Maar ook in 1804 worden er weer straten geplaveid. Ditmaal weten we wel wie de stratenmaker was: G.J. Scholten uit Oldenzaal. De kosten aan vervoer, stenen, jenever, de stratenmaker en zijn 'handlangers' en reparaties aan bruggen en bollen bedroeg in totaal in beide jaren samen 107 gulden en 15 stuivers. Welke straten er geplaveid werden in 1804 is niet in het kasboek aangegeven.

1804 den 23 Jan. aan G.S. Holsker voor viermaal 't rond beden der boeren om steene te voeren tot devoorleden zomer en drie dage en drie schoft handlangen bij de straatemaker 1 dag tien stuivers te zamen f 3—1--8

De zettters waren vooral afhankelijk van de markeboeren voor het vervoer van stenen uit De Lutte. Daarom ging Holsker enige malen bij hen langs om dat te vragen ('bidden'). Ook heeft hij bij het bestraten 3 $\frac{3}{4}$ dag geholpen. (1 schoft is $\frac{1}{4}$ deel van een werkdag).

1804 den 23 dito door de Rigter een citatie ontfangen van wegens een doller hond daar voor aan de Onderrigter betaald f -- 6 --

Er is een doller hond gesignaleerd in het dorp. De Rigter heeft die laten afschieten en de rekening naar de zettters gestuurd.

1806 den 25 August op onzen koning zijn Naamsdag den gehele dag geluidet met den klokken het gehele dorp daarbij aan gedronkete gebruikt voor f 6-16 --

Koning Lodewijk Napoleon Bonaparte

In 1806 is Nederland een koninkrijk geworden met Lodewijk Napoleon Bonaparte als Koning van Holland. En in Losser wordt op 25 augustus 1806 voor het eerst in de geschiedenis koningsdag gevierd. Ter gelegenheid daarvan worden de gehele dag (!) de kerkklokken geluid en wordt aan het hele dorp een heildronk aangeboden. Dat mocht wat kosten: in die tijd kostte een kan jenever 16 stuivers; dus voor 6 gulden en 16 stuivers kon je 9 ½ kan jenever schenken. (Het dorp telde in die dagen ongeveer 200 volwassen inwoners. Het werd dus zeker geen slemppartij.)

*1807 den 8 dito aangekocht voor het erve Scholte Honiglo 700 pannen
het hondert f 2—10 te zamen f 17 -10--*

In 1807 vertrekt de pachter van het erve Scholte Honiglo, Sander Schouwink, en alvorens de pacht weer aan te besteden vindt er een grondige renovatie van de boerderij plaats. Eerst worden 700 dakpannen, 2000 bakstenen en 8 ton metselkalk gekocht. De timmerman en de glazenmaker komen langs en daarna kan Mr. Racer de pacht weer gaan veilen. Alles bij elkaar kost de renovatie een lieve duit: f 58 -8 -8.

1808 den 22 november de Scholte Honiglo zijn pagtweite na Endscheide gebragt en Hogenbeek mede geweest en daarbij verteert en paspoorten en andere kosten en daarvoor betaald

Paspoort betaald f - 8 --

Afleveren te Endscheide f - 2 -

Verteeringe met weggeld f - 15 -

Het waren roerige tijden en je kon niet zomaar met een vracht boekweit naar Enschede gaan om daar te verkopen. Je had een paspoort nodig voor vervoer van goederen en moest soms tolgeld betalen. En een hapje eten onderweg.

1809 den 16 Jan van den mombaar en dom. Palthe van den overleden zijn broeder G.D. Palthe als in leven zijn ontvanger van gemeente middelen en met haar afgerekent van ontfangsten en uitgaven en bij slot van rekening voor het dorp nog overgebleven f 458-19-8

Een belangrijke bron van inkomsten voor de zettters was hun aandeel in de gelden die grondbezitters aan verpondingen moesten betalen. Die gelden werden in het richteramtb Oldenzaal, waartoe Losser behoorde, centraal geind. Om de zoveel tijd gingen de zettters naar Oldenzaal om met de betreffende ambtenaar, G.D. Palthe, af te rekenen. Na diens dood gaan zij, met zijn vieren (= de zettters?!), een hele dag naar Oldenzaal om met de executeurs van Palthe's nalatenschap af te rekenen.

Den 22 Grasmaand an Berent Luirink betaald voor het nummeren der huizen f 4 -3 -4

Met de komst van Lodewijk Napoleon als Koning van Holland werd het verplicht om de Latijnse namen van de maanden te vervangen door 'oud Nederlandse'. Zo werd juni de grasmaand en december de wintermaand. Aan het kasboek van de zettters is te merken dat dat nogal onwennig over kwam: de volgende post in het kasboek werd weer ingevuld als 'Juni. Soms werd de verlatiniseerde naam 'Junius' gebruikt.

1809 den 25 julius an de heer rigter van Oldenzaal en aan dokter ver... betaalt volgens rekening op de markte van een kind gevonden bij Roterink waarvan de rekening is groot 18 gl 16 st. waarvan het dorp heeft betaalt f 3 -3 – waarvan de quitantie is bij de bureu gebleven.

Een opmerkelijke post in het kasboek. Allereerst, er is bij het erve Roterink een vondeling gevonden. Daarbij worden de rigter in Oldenzaal en een dokter ingeschakeld. Die sturen vervolgens een rekening naar de marke Losser. Na betaling blijft de kwitantie bij de marke. Maar het dorp heeft 'een zesde voet' in de marke en moet dus $1/6$ van de rekening betalen.

1809 den 31 December betaalt onze aandeel van het onmondige kint van Herm Sneppers voor het jaar 1805 f 5-16 -10

Op de laatste dag van het jaar 1809 wordt er door de zettters afgerekend met de marke. Uit deze afrekening blijkt dat dorp en marke gezamenlijk betaalden voor wezen, zieken, de kosten die gemaakt zijn als een kind in de Dinkel verdrongen is, voor vrouwen die in de kraam gestorven zijn enz. Steeds wordt de rekening verdeeld: een zesde voor het dorp en vijf zesde voor de marke. In totaal betaalt het dorp aan maatschappelijke kosten eind december 1809 54 gulden 4 stuivers en 14 penningen.

In de vijftien jaren die in het kasboek beschreven zijn blijkt dat de zettters ongeveer f. 4.000,- aan inkomsten en uitgaven hadden. Hun belangrijkste inkomsten kwamen uit verkoop van gronden (Imenhof), verpondingen, pacht van erve Scholte Honiglo en in mindere mate van bleekhuur.

Het meeste geld werd uitgegeven aan advocatenrekeningen, de nachtwaker, de bestrating van de wegen in het dorp, de renovatie van het erve Scholte Honiglo en aan sociale bijstand.

Frans Jacobs

Op basis van de historie...

met het oog op de toekomst

Langenkamp 9 - Losser - 053 538 3777 - www.poppinghaus.nl

In de Brinkstraat ligt een aantal steentjes met daarop namen en datums. 'Stolpersteine' zijn het, 'Struikelstenen'. Je struikelt er niet echt over maar je gedachten struikelen wel als je weet wat deze stenen betekenen. André van Aarsen, die zelf de oorlog niet heeft meegemaakt, voelt de onbewuste spanning en het verdriet bij het lezen van de tekst op de kleine onopvallende steentjes.

In de maand april keek André van Aarsen naar de Tv-serie over de Joodse raad. Toen ontstond bij hem zomaar de behoefte om onderstaande op te schrijven en met ons te delen.

De redactie

Plotseling was het voor mij april 1943. Ik ging naar [slager Zilvermit](#) om wat worst te kopen. Normaal zou ik bij Luijterink in de slagerij komen waar mijn oom al jaren als knecht werkzaam is en waar mijn vader voor zijn infectie met TBC ook werkzaam was. Maar om Zilvermit wat te steunen en de Moffen indirect zo wat dwars te zitten kom ik bij Zilvermit mijn inkopen doen.

Ik hoorde boven het geluid van zijn dochttertje Elsbeth. Een vrolijke peuter, zij speelt met haar pop. Van geen dreiging bewust.

Mijn distributiebonnen gaven recht op een heel klein stukje worst.

Herman Zilvermit is somberder dan normaal. Na de Duitse inval is het leven moeilijk voor hem geworden. Joden worden vervolgd, in een hoekje gedrukt. Dreigende wolken pakken zich samen boven het jonge slagersgezin.

In Losser valt het nog mee. Ons kent ons. Maar ook hier ontkom je niet aan de regels van de bezetter. Nu wordt de situatie echt dreigend, ook in Losser. De joden moeten zich melden. Zilvermit praat er niet over. Het enige dat hij daarover ooit tegen zijn collega, mijn oom Karst gezegd heeft: 'wat moet je dan, wat kun je doen'. Ik verliet de winkel met mijn stukje worst keurig verpakt in een zakje.

Achter mij werd de winkeldeur op slot gedraaid. De slagerij Zilvermit zou nooit meer opengaan.

De familie meldde zich op 8 april en kreeg van de gemeente 'vergunning' om af te reizen naar kamp Vught.

Elsbeth en haar moeder Grete gingen op 8 juni vanaf Vught met het beruchte kindertransport via Westerbork naar Sobibor.

Vrijwel direct na aankomst op 11 juni werden ze vergast. Herman stierf op 9 juli in Sobibor. Oma Hanchen en oom Siegfried waren al eerder dat jaar slachtoffer van de bezetter geworden.

De naam Zilvermit verdween uit het Losserse straatbeeld.

Het gezin was opgeslokt in de vernietigingsmachine van de Duitse bezetter. Sobibor bleek het eindpunt van hun trein en van hun leven. Ook van het leven van de vrolijke peuter Elsbeth, zij werd nog geen drie jaar.

Ik had het haar zo gegund dat ze moeder, grootmoeder misschien zelfs overgrootmoeder zou zijn geworden. Ze raakte echter verloren in de plooiën van de tijd. Slachtoffer van vooroordelen, rassenhaat en pure slechtheid van mensen.

Elsbeth Zilversmit geboren te Losser 16 juli 1940 en vermoord in Sobibor 11 juni 1943.

Onderstaand gedichtje schreef ik ooit met Elsbeth in mijn gedachten:

Nog nooit verliet zij haar dorp, haar stad.
Nog nooit had zij een treinkaart in haar hand gehad.
Maar op een dag kwam men haar halen.
Met veel kabaal en zonder dralen
brachten mannen met helm en wapens haar naar de trein
die op het spoor groot, grijs en dreigend stond te zijn
In krijt kon men op de deuren lezen
dat het eindpunt het onbekende Sobibor zou wezen.

André van Aarsen

Het is op 9 juli 2024 veertig jaar geleden dat het [klooster van St.-Ephrem](#) de Syriër in Glane werd ingewijd.

Het klooster werd in 1911 door de Noorse zusters van de r.k. congregatie van de H. Josef van Chambery gesticht en kreeg toen de naam van St. Olaf, koning van Noorwegen.

Het St. Olafsklooster in de oorspronkelijke staat. Het klooster werd gebouwd op grond van het gewaarde erve Schiltkamp, gelegen aan de zandweg naar Glanerbrug.

In 1921 werd het klooster overgenomen door de Paters Maristen. In de Tweede Wereldoorlog werd het complex door de Duitsers gevorderd en werden de kloosterlingen bij particulieren ondergebracht. Toen het klooster in 1970 werd gesloten huurde het textielbedrijf Van Heek-Scholco het gebouw voor de huisvesting van Turkse gastarbeiders. Van Heek-Vastgoed B.V. kocht het pand in 1974.

In 1981 werd het klooster onder leiding van Mor Julius Jeshu Cicek gekocht door de Syrisch-Orthodoxe gemeenschap. Het geld kreeg men bij elkaar dankzij de inspanning van de hele Syrisch-Orthodoxe gemeenschap, zowel in

¹ Voor meer informatie over de geschiedenis van de Syrisch-Orthodoxe kerk, zie: Oet Dorp & Marke 2002-2 (<https://historischedorplosse.nl/orgaan/teksten/2002-2.pdf>) of bekijk de website: <https://morephrem.com>.

Nederland als in het buitenland, en met heel veel giften, onder meer van andere kerken. De namen van de gulle gevers staan vermeld op een groot tableau. Zo weten we dat de Rooms-katholieke kerk in Nederland en de Nederlandse hervormde kerk elk 100.000 gulden bijdroegen.

Op 9 juli 1984 werd het klooster ingewijd door Moran Mor Ignatius Zakai Iwas de eerste, de Patriarch van Antiochië en het gehele Oosten. Naast de patriarch ziet u aartsbisschop Cicek en (zittend) ook kardinaal Willebrands, de r.k. aartsbisschop van Utrecht.

Het klooster kreeg de naam van [St. Ephrem de Syriër](#). Deze Syrische heilige leefde van 306 tot 373 en heeft een belangrijke rol gespeeld in de Syrische kerk. Hij was dichter, theoloog en exegeet. Hij heeft de Syrische liturgie rijk gemaakt met zang en hymnen. Hij wordt ook wel de 'harp van de Heilige Geest' genoemd.

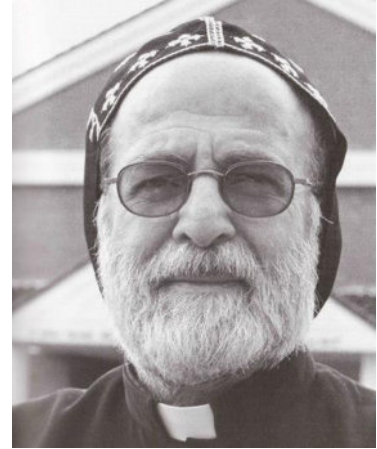
Voor deze gelegenheid waren Syrisch-Orthodoxe gelovigen (men schat hun aantal op 15.000) uit alle delen van de wereld naar Twente gekomen.

In 1994 werd een nieuwe kerk, met 1000 zitplaatsen, in gebruik genomen - de kathedraal van de H. Maagd Maria. Het kloostercomplex dient als centrum voor de Syrisch-Orthodoxe gemeenschap en omvat ook een begraafplaats. In het klooster aan de Glanerbrugstraat 33 in Glane zetelt, na het overlijden van [Mgr. Julius Jeshu Cicek](#) in 2005, nu aartsbisschop Polycarpus Augin Aydin en er woont een aantal monniken en nonnen.

Pater Sait Cakici ²

De bisschop staat in hoog aanzien binnen de Syrisch-Orthodoxe geloofsgemeenschap. Buiten die gemeenschap zullen weinigen in Losser, Glane, Glanerbrug en Overdinkel hem kennen. Dat is anders voor pater Sait. En daarom hierna nog wat informatie over deze 'stille kracht' die de belangrijkste schakel is tussen het klooster en de 'wereld in' de genoemde plaatsen.

Sait Cakici werd geboren op 6 januari 1954 in Midyat (Turkije). Dat hij geestelijke is geworden was aanvankelijk niet zijn keuze. (Wel die van zijn vader). Sait wilde echter vakman worden, kleermaker of goudsmid en voor zijn opleiding ging hij naar Istanboel. Maar in die grote stad voelde hij zich niet thuis en ging na twee jaar terug naar Midyat. Hij was veranderd en wilde geeste-lijke bagage opdoen. In 1973 ging hij naar een klooster voor studie. Na enkele verschrik-kelijke jaren in militaire dienst ging hij verder studeren en bereikte het niveau van leraar. In augustus 1980 vluchtte Sait met zijn ouders naar Nederland.

Binnen zes maanden, dus nog voordat hij een verblijfsvergunning had, was hij al aan het werk als leraar eigen taal en cultuur op de protestantse scholen in Hengelo (O). Met veel plezier, maar hij bleef toch verlangen naar het klooster, naar een leven als monnik. In juli 1983 trad hij in in het klooster te Glane. Op 11 juli 1984 (twee dagen na de inwijding van het klooster) werd Sait tot monnik gewijd en op 11 mei 1989 tot priester.

Zijn werkzaamheden in het klooster zijn heel divers. Hij is bij alles betrokken. Zodra er gesprekken in het Nederlands gevoerd moeten worden wordt hij er bij gehaald. Hij is leraar van studenten en rondleider. Vooral in die laatste functie hebben veel mensen uit de wijde omgeving van het klooster pater Sait leren kennen. Op die manier werkt hij ook al jarenlang mee aan Open Monumentendag. En hij is de vertegenwoordiger van de Syrisch-Orthodoxe geloofsgemeenschap bij diverse oecumenische activiteiten in Glanerbrug, Glane, Overdinkel en Losser.

En bij afwezigheid van de bisschop en abt waakt hij over het klooster. Ze wonen daar met vijf paters, vier zusters en één bisschop.

Georg van Slageren

² De informatie over pater Sait is ontleend aan het boek 'Van Eufraat en Tigris naar Regge en Dinkel', een uitgave van het Historisch Centrum Overijssel met levensverhalen van christenen uit Zuidoost-Turkije en Syrië.

100 JAAR ST. MÄRTEN

[Schutters- en dartvereniging St. Märten](#) heeft op 24, 25 en 26 mei jl. haar 100-jarig bestaan gevierd. Over de oprichting van de vereniging wordt precies een eeuw eerder en wel op 24 mei 1924 kort bericht in de Twentsche Courant. In een 'feestgids' die is uitgegeven ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van wat toen nog alleen een schuttersvereniging was, lezen we onder verwijzing naar het betreffende berichtje in de Twentsche Courant wie onder meer bij de oprichtingsvergadering aanwezig waren: J.B. Zwaferink, G. Huttenhuis, A.G. Middelhuis, P. Koopman, M. Boerrichter, A. Holtkamp, A. Hassing, K. Munsterman en H. Wevers. Voorzitter werd A. Hoeben, secretaris B. Schulten en penningmeester G. Lippinkhof.

*Het schuttersjaar 1961.
Koning was H. Hengelman
(fotoarchief St. Märten).*

De feestgids uit 1984 opent met een voorwoord. Dat willen wij u niet onthouden. Het is geschreven door toenmalig burgemeester en erevoorzitter van de schutters-vereniging W. M. Peters.

Naast de soms vermakelijke toonzetting is het vooral ook informatief. Het vat heel in het kort 60 jaar historie samen. We nemen het letterlijk over.

“Daar komen de schutters, daar komen ze an ...” Een bekend liedje uit de oude doos, dat ongetwijfeld meer betrekking heeft op de verdwenen schutterijen in het westen des lands dan op de schutters-verenigingen die met name in Twente nog steeds weten stand te houden. Waren ginds destijds jenever en plichtsbef bronnen voor branie en lef, hier zijn het nog steeds bier en kameraadschap, die zorgen voor folklore en gemoedelijkheid.

En zó komen de schutters van ‘St. Märten’ in Lossers er al zestig jaar an ..., van 24 mei 1924 tot nu toe, zij het met de onderbreking der oorlogsjaren, toen zelfs verkennerij, duiven houden en wat al niet verboden waren. Practisch van het begin af, toen er zo’n 60 tot 70 aangesloten leden waren, is men trouw geweest en gebleven aan de ‘Brilmansdennen’ om elkaars scherpte van blik en vastheid van hand te meten, al moge daarbij Vrouwe Fortuna dan ook vaak niet een onpartijdige scheidsrechter zijn geweest.

Een bepaald merkwaaardige reorganisatie vond plaats in 1949. Iets wat voordien niet mocht werd toen juist verplicht: de Koning moest voortaan de eigen echtgenote als Koningin nemen. Om de vereniging gezond te houden ... Zou het alleen maar om de vereniging zijn gegaan? Dat zou een oudgediende insider eens moeten uitleggen. Die kan dan meteen vertellen, hoe dat voor verstokte vrijgezellen geregeld is.

‘St. Märten’ is in elk geval gezond gebleven. Met zijn 60 jaren is het een der oudste schuttersverenigingen van het gewest. Zowel het ‘Keizer-schieten’ als de kamp om het ‘koningschap van Saksenland’ werden hier ingevoerd.

Meermalen hield men ook elders in den lande de eer van Lossers hoog. De beste herinneringen bewaart men bij ‘St. Märten’ nog steeds aan het weleer befaamde evenement van de Losserse Feestweek als een hoogtepunt van het verenigingsleven.

Met alle sinds 1924 vergaarde verdiensten wil ik hier de nog steeds bloeiende schuttersvereniging ‘St. Märten’ gaarne feliciteren. Dat een geslaagde jubileumviering nog eens extra de aandacht moge vestigen op de betrekkelijk kleine doch weer groeiende groep schutters en hun dames, die dit stukje folklore doen voortbestaan.

Uiteraard voeg ik daaraan toe de beste wensen voor een onafzienbare reeks van jaren, die er op hun beurt aankomen.

Natuurlijk is er in de 40 jaren die tussen 1984 en nu liggen een en ander veranderd: Brilmansdennen werd 25 jaar geleden verruild voor een locatie aan de Bookholtlaan. Daar heeft de vereniging het oude ketelhuis van het buitenbad weten om te bouwen tot een mooi clubhuis. Verder hebben de plaatselijke darters en de Dinkelboys recentelijk toenadering tot ‘St. Märten’ gezocht. De [website van St. Märten](#) daarover: ‘Er zijn darters die daarnaast ook graag schieten, maar ook schutters die zich wel eens wagen aan darten.’

BENDY.
adviseurs en bekleiders van
vloeren, wanden en ramen

T - 053 538 1598

RESTAURANT
DIJK 59

RESTAURANT | FEESTEN & PARTIJEN | EVENTS
DIJK59.NL

BEELD & GELUID - WASSEN - KOELING - INBOUW - ETC.
OOK VOOR AL UW REPARATIES, SNEL EN VAKKUNDIG
ZONDER VOORRIJKOSTEN!

Tel: 053 4315522
Oudevalleistraat 101
7511 DZ - Enschede
info@brilmanelektro.nl
electroworld.nl

Tel: 053 5381633
Kerkstraat 18
7581 AB - Losser
losser@brilmanelektro.nl

Mooi voor elkaar

Sfeermaker
COMPANY INTERIEURBOUW

KEUKENS | WANDKASTEN | INLOOPKASTEN | BALIES | BARREN

NIJVERHEIDSTRAAT 10A | 7581 PV LOSSER
T +31 (0)6 51 323 773 | WWW.SFEERMAKERCOMPANY.NL

Lossers Voetcomfort

Schoenreparatie
Pedicure
Podotherapie
Orthopedie
Wandelschoenen

Raadhuisstraat 20, 7581AA Losser
053 538 1290
Wij hebben altijd de koffie voor u klaar staan !

PLUS
van Haaren
Overdinkel

Openingstijden: Ma-Za 8.00-20.00 Zo 10.00-18.00

Bij de jeugd staat het kruisboogschieten hoog in het vaandel. Hier onder leiding van de heer J. Nijenhuis (fotoarchief St. Märten).

Oproep

De HKL komt graag in contact met bedrijven en verenigingen in Losser, Overdinkel en Glane die een jubileum hebben te vieren en dat jubileum ook willen gebruiken om (de historie van) het bedrijf of de vereniging onder de aandacht te brengen bij een breder publiek. Het kan voor de HKL aanleiding zijn om er in overleg met de betrokkene(n) in Oet Dorp en Marke aandacht aan te besteden.

Dirk Tuin

FOTOCOLLECTIEF DINKELSHOOT LOSSER

Wie wel eens in de H. Maria Geboortekerk in Losser is geweest, weet dat daar veel bezienswaardigheden te bewonderen zijn. Het is echter de vraag of u wel alles heeft gezien.

Een groep enthousiaste leden van het [Fotocollectief Dinkelshoot](https://www.dinkelshoot.nl) heeft een mooi overzicht gemaakt van alles wat de kerk te bieden heeft. Terwijl je door de foto's bladert, word je uitgenodigd om virtueel door de gangen van de kerk te dwalen en details te ontdekken die je wellicht eerder over het hoofd hebt gezien. Deze beelden beloven een verrijkende ervaring voor je volgende bezoek aan deze kerk.

Bovendien hebben de leden ook een fotoserie gemaakt van Losser in Detail. Misschien is het de moeite waard om zelf te speuren waar de foto's zijn gemaakt. Verborgen in elk beeld schuilt een verhaal, een stukje geschiedenis dat wacht om onthuld te worden. Dit project vertelt over details in het verleden en het heden, schijnbaar verborgen maar wel zeker terug te vinden.

De fotoreeksen zijn op de website www.dinkelshoot.nl onder Activiteiten te bekijken. Wilt u meer weten over Dinkelshoot? Op genoemde website vindt u alle informatie.

Will Kuipers

't Bakhuys
Loser
Langenkamp 2, Losser

Gesponsord door

Rabobank

SLAGERIJ HOGEBRINK
sinds 1933 een vertrouwd adres
Gronausestraat 104 - tel. 053-5381266

'T TREFHUUS
Prins Hendrikstraat 1, Overdinkel
Tel. 053-536 1850

welkoop

Grand Cafe Smit
1810
café - restaurant - slagerij
Losser, Brinkstraat 34-36, tel. 053 5361205
e-mail: info@grandcafesmit.nl

- De winkel voor tulin en dier
- Deskundig advies
- Dichtbij en vertrouwd
- Altijd vriendelijke en behulpzame medewerkers

Welkom bij Welkoop!
Kijk voor een literatuur op www.welkoop.nl

LOSSER Leusinkweg 1
053 - 5360777

KUNSTGEBIT LATEN MAKEN IN LOSSER?

Varwijk zit om de hoek!

- > Makkelijk bereikbaar
- > Gratis parkeren voor de deur
- > Vlak aan de rondweg, tegenover Toyota Peterman

- > op 7 min. afstand van De Lutte
- > op 8 min. afstand van Beuningen
- > op 15 min. afstand van Losser

Het adres voor kunstgebit, klikgebit, reparaties en opvullen. **Altijd gratis advies!**

Oldenzaal Zandbreeweg 14, 0541 - 523444 | Enschede Emmastraat 201, 053 - 4303021 | www.tpp-varwijk.nl

Al weer meer dan 30 jaar aan de 'Labdiek'

DRUKKERIJ JANSEN

Gronausestraat 28
7581 CG Losser
Tel. 053 - 538 80 90

info@drukkerij-jansen.nl
www.drukkerij-jansen.nl